

СТАНОВИЩЕ

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ И УЧЕБНИТЕ ЗАДАЧИ
ИНСТИТУТ ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ПРИ БАН
№ 388
10. V 2016
Д-р Мария Иванова Колева

От доц. дин Пенка Иванова Пейковска, от Института за исторически изследвания при БАН, председател на научното жури за провеждане на избора (заповед № 15А / 09.03.2016 г.), по конкурс за доцент по шифър 05.03.04. с проблематика „История на Германия през XX в.“, област на висшето образование 2. „Хуманитарни науки“, професионално направление 2.2. „История и археология“, обявен от Института за исторически изследвания при БАН с кандидат гл. ас. д-р **Мария Иванова Колева**

1. Информация за конкурса и кандидата.

Настоящото становище е изготвено въз основа на комплект от материали на хартиен и електронен носител, представени от Института за исторически изследвания при БАН по конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ по шифър 05.03.04. Конкурсът е обявен за нуждите на секция „История на света и международните отношения в ново и най-ново време“ и е публикуван в ДВ, бр. 9 от 02.02.2016 г.

От прегледа на предоставените за рецензиране документи е видно, че кандидатът отговаря на формалните изисквания на ЗРАС за заемане на академичната длъжност „доцент“. Административните документи, служебни бележки и др. справки, списъкът на публикации и приложенията към него, предоставени ми за изготвянето на становище удостоверяват, че процедурата по конкурса е проведена съгласно действащите нормативни изисквания, материалите съдържат всички данни, необходими за обективна преценка на научноизследователската и научно-приложната дейност на кандидата.

Единствен кандидат по конкурса е гл. ас. д-р Мария Колева, чиято научна биография отговаря на изискванията за участие в конкурса за „доцент“. Гл. ас. д-р М. Колева се дипломира по специалността „история“ в Софийски университет „Св. Климент Ахридски“ през 1980 г. Тя е и възпитаничка на Лайпцигския

университет, където е докторант и през 1986 г. успешно защитава дисертационен труд на тема „Участието на концерна „Круп“ във въоръжаването на фашистка Германия, 1933-1939 г.“ (на нем. ез.), с което придобива научната степен „кандидат на историческите науки“ / „доктор по история“. Почти веднага е назначена на работа в ИИСТИ при БАН; като учен се развива в секция „История на света и международните отношения в ново и най-ново време“.

Проблемната област на д-р М. Колева е свързана с профила на секцията, в която работи – това е историята на Германия през XX в., нейната политика по отношение на България, Унгария, Румъния и Югославия и в частност българо-германските икономически взаимоотношения през междувоенния период. Необходимо условие да се проучва споменатата проблематика е познаването на езика на страната/народа – обект на изследване. В случая д-р М. Колева е доказвала многократно (включително чрез преводите си на исторически извори), че владее перфектно немски език.

Познавам научните изследвания на кандидата във връзка с проучванията ми върху българо-унгарските политически и културни взаимоотношения през същия период, както и от участието на д-р Колева със споменатата проблематика в няколко международни конференции, организирани в рамките на българо-унгарски съвместни проекти.

2. Оценка на научните трудове и приносите на кандидата.

Научноизследователската дейност на гл. ас д-р Мария Колева е документирана с авторски публикации. За участието си в конкурса за „доцент“, в съответствие с чл. 65 на ПРАСПУ и специфичните изисквания на ФИФ, тя ни предоставя за рецензиране общо 30 научни труда: 1 монография, 22 студии и статии, 7 отзиви и рецензии. Положителен момент в научната ѝ продукция е, че част от нея е обнародвана на немски език, включително в няколко международни издания.

В тематично отношение публикациите отговарят на заявената в конкурса научна специалност. По отношение на тяхната значимост за българската историография като обща характеристика може да се посочи въвеждането в научен оборот на неизвестни или малко известни исторически извори от

немските държавни архиви. За изследователската работа на гл. ас. д-р М. Колева по принцип е характерно, че аргументира тезите си въз основа на първичен изворов материал, като се стреми да го съпостави и анализира в контекста на други, вторични - историографски източници на историческа информация.

В тематично отношение публикациите – студии и статии са посветени на различни аспекти на:

- външната политика на Германия (дипломатическата активност на нацисткото правителство през първата година на управлението му, реакцията на Запада на германския “Drang nach Südosten”, германската икономическа политика в Югоизточна Европа, мястото на Унгария в икономическите планове на Германия); основна тема в този проблематичен кръг са българо-германските икономически взаимоотношения, които са разгледани в отделни студии в няколко подпериода на междувоенния период;

- вътрешното развитие на Германия, като: ролята на десните радикални сили за възхода на Нацистката партия и на антисемитизма в в процеса на подготовка на войната.

Тук бих искала да отбележа специално, че двете статии, посветени на взаимоотношенията между Унгария и Германия през разглеждания период, са новаторски: едната – с тематиката си, т.е. с паралела, който се прави между Унгария и България по отношение на значението, което двете ревизионистични държави имат за реализиране на външнополитическите цели на нацистите; другата – с вкарването в научен оборот на новоиздирени немскоезични документи за мястото на Унгария в икономическите планове на Германия.

От методологична гледна точка от особен интерес за мен бе статията, посветена на изграждането на имперските заводи „Херман Гьоринг”, където авторката използва методите на частния случай (Case studies) и на микроисторията, за да проследи влиянието на индустрията върху формирането на военната политика в Германия.

Както споменава кандидатът в автосправката за научните си приноси изучаването на гореспоменатите изследователски теми са важни с оглед на въпросите, разработени в монографията, с която тя кандидатства по конкурса за

„доцент”, тъй като оказват въздействие върху формирането на германската политика към България.

Представеният монографичен труд е създаден след издирване и анализиране на значителен архивен материал в немските архивохранилища, което и прави труда особено стойностен. В случая става дума за сериозна издирвателска работа във федералните архиви в Берлин и Потсдам (фондове „Имерско министерство на финансите”, „Имерското министерство на икономиката”, „Министерство на външните работи” и „Дирекция на пресата”). Основното съдържание на монографията е разпределено в кратък увод (съдържащ информация за историографията на разглежданата проблематика, изворовата база, целите и задачите на изследването) и в други три глави, подредени хронологически, в които герmano-българските икономически отношения се разглеждат съответно през периодите от 1919 до 1929 г., по време на икономическата криза от 1929-1933 г. и от 1933 до 1939 г. Проследявайки темпото на развитие на двустранните икономически връзки, авторката изтъква, че те се задълбочават след световната икономическа криза, когато идеологическата ориентация на нацисткия режим се насочва към завладяване на ново жизнено пространство на Изток. В труда си на фона на общото икономическо и политическо развитие на Германия през междувоенния период гл. ас. д-р М. Колева изследва, от една страна, еволюцията, методите и механизмите на германската икономическа политика по отношение на България, и, от друга страна, темпото на индустриализация в България, като търси отговор на два основни въпроса: дали икономическата структура на страната ни съответства на нейните ресурси и дали високата степен на икономическото ѝ обвързване с Германия съответства на интересите ѝ. Авторката разкрива промените в различните сектори на българската икономика (предимно аграрния, индустриалния и търговския) чрез много статистически данни, за да достигне до извода, че германската икономическа политика „поощрява развитието на българската икономика съобразно естествените ѝ стопански ресурси”; а за Германия България е „скромна” икономически партньор, важна е стратегически.

Научноприложната дейност на гл. ас д-р Мария Колева е документирана с участието ѝ в редколегиите на два сборника със статии и документи и с преводи на исторически извори от немски език в едно престижно документално издание. Освен това тя е участвала с доклади в шест конференции (половината от които международни) и с разработки в шест научни проекта (един от които международен). Включвала се е активно в работата на Сдружението за научна дейност и сътрудничество в областта на хуманитаристиката „Колегиум Германия”.

Постигнатите от нея научни резултати могат да бъдат представени както следва:

1. Основен принос на кандидата е изследването на слабо проучената в историографията проблематика за германо-българските икономически отношения през междувоенния период;

2. Издирването на неизвестни немскоезични исторически извори от германските архивохранилища, анализа и вкарването им в научен оборот.

3. Откроява се спецификата на германската икономическа политика като цяло и се оценява по нов начин нейното влияние върху (значение за) България (отхвърлят се стари тези в историографията – за ограбването на България, за големите германски икономически интереси в страната).

Така формулираните научни приноси са лично дело на кандидата и отговарят на изискванията на ЗРАСРБ.

Препоръка. С оглед на бъдещата научноизследователска работа на гл. ас. д-р М. Колева бих препоръчала при подобен род изследвания, основаващи се на новоиздирени исторически извори, то извороведските аспекти на тези извори да бъдат представяни по-обстойно.

3. Заключение. Научно-изследователската дейност на гл. ас. д-р Мария Колева удовлетворява напълно конкретните препоръчителни изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент” в Института за исторически изследвания при БАН, представила е достатъчен брой научни трудове след получаването на образователната и научна степен „доктор“, изследванията ѝ са

оригинални, на високо научно ниво, съответстващо на установените изисквания и практики за хабилитация.

Затова давам положителна оценка на цялостната ѝ научноизследователска работа и препоръчвам на Научното жури да одобри кандидатурата ѝ и предложи на Научния съвет на Института за исторически изследвания при БАН да избере гл. ас. д-р Мария Колева за академичната длъжност „доцент”.

Изготвил становището:

Доц. дин Пенка Пейковска

София, 10.05.2016 г.